

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

.....

ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟ

1. Φθόγγοι και γράμματα

- **φθόγγος:** ο ξεχωριστός ήχος ή φωνή που ακούγεται, όταν μιλάμε (τα = τ-α).
- **γράμματα:** τα **24** σύμβολα με τα οποία παριστάνονται οι φθόγγοι και αποτελούν το **ελληνικό αλφάβητο**.

■ Διαίρεση φθόγγων - γραμμάτων

Οι φθόγγοι διαιρούνται σε φωνήεντα και σύμφωνα και παριστάνονται με γράμματα (μικρά ή κεφαλαία):

- **φωνήεντα (7):** α, ε, η, ι, υ, ο, ω / Α, Ε, Η, Ι, Υ, Ο, Ω
- **σύμφωνα (17):** β, γ, δ, ζ, θ, κ, λ, μ, ν, ξ, π, ρ, σ (-ς), τ, φ, χ, ψ / Β, Γ, Δ, Ζ, Θ, Κ, Λ, Μ, Ν, Ξ, Π, Ρ, Σ, Τ, Φ, Χ, Ψ

► ΦΩΝΗΕΝΤΑ

- βραχύχρονα: **ε, ο**
- μακρόχρονα: **η, ω**
- δίχρονα: **α, ι, υ** (άλλοτε βραχύχρονα, άλλοτε μακρόχρονα)

► ΣΥΜΦΩΝΑ

1. Άφωνα

	Ουρανικά	Χειλικά	Οδοντικά
ψιλόπνοα (ψιλιά)	κ	π	τ
μέσα	γ	β	δ
δασύπνοα (δασέα)	χ	φ	θ

2. Ημίφωνα (φθόγγοι ανάμεσα σε φωνήεντα και σύμφωνα)

υγρά	λ, ρ
ένρινα	μ, ν (και το γ πριν από κ, γ, χ, ξ)
συριστικό	σ ή -ς (τελικό)
παλαιότερα ημίφωνα	F (δίγαμμα = βαῦ) (> θ. <i>Fιδ-</i> > <i>ε-Fιδ-ον</i> > <i>εἶδον</i>) j (= γιοτ) (πρβ. ν.ε. <i>γιαγιά</i>)

3. Διπλά

ζ, ξ, ψ [<i>κόρακ-ς</i> = <i>κόραξ</i> , <i>ἔποπ-ς</i> = <i>ἔποψ</i> (πουλί), <i>κομίδ-ς</i> = <i>κομίζω</i> , ...]

► ΔΙΦΘΟΓΓΟΙ

Δίφθογγοι είναι δύο αλληπάλληλα φωνήεντα που συμποφούνται στον χρόνο της μιας συλλαβής και είναι:

- **κύριοι (8):** αι, ει, οι, υι — αυ, ευ, ηυ, ου
- **καταχρηστικοί (3):** α, η, φ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (για τους διφθόγγους)

- Το πρώτο φωνήεν λέγεται **προτακτικό**, το δεύτερο (**ι, υ**) **υποτακτικό**.
- Το υποτακτικό **ι** των καταχρηστικών διφθόγγων γράφεται κάτω από τα προτακτικά **α, η, ω** και λέγεται **υπογεγραμμένο γιώτα ή υπογεγραμμένη** (*τῶ θεῶ*). Στα κεφαλαία γράμματα το **ι** γράφεται στα δεξιά των προτακτικών και λέγεται **προσγεγραμμένο γιώτα** (*ΤΩι ΘΕΩι* = *τῶ θεῶ*, *ῶμιην* = *ῶμην*).
- Οι δίφθογγοι γενικά είναι **μακρόχρονοι**.
- Οι δίφθογγοι **οι** και **αι** είναι **βραχύχρονοι** στο τέλος ασυναίρετης κλιτής λέξης (*οἱ στρατιῶται*, *αἱ νῆσοι*, ...).
- Οι δίφθογγοι **οι** και **αι** είναι **μακρόχρονοι** στην ευκτική και στο τέλος επιρρημάτων και επιφωνημάτων (*κελεύοι*, *οἴκοι*, *εὐοῖ*, ...).

2. Λέξεις – συλλαβές – τόνοι

■ Λέξεις

- **λέξη:** φθόγγος ή σύνολο φθόγγων που εκφέρονται μαζί και εκφράζουν μία έννοια (*γ-ρ-ά-φ-ω:* πέντε φθόγγοι, *ά-ν-ή-ρ:* τέσσερις φθόγγοι κ.ο.κ.).

■ Συλλαβές

- **συλλαβή:** τμήμα της λέξης που αποτελείται από ένα ή περισσότερα σύμφωνα μαζί με ένα φωνήεν ή δίφθογο (*γρ-ά-φω, λέ-γω, δώ-ρον, έ-πι-τί-θε-μαι, στρα-τός*).
- Η συλλαβή μπορεί να αποτελείται από ένα μόνο φωνήεν ή δίφθογο (*μή, ει, ά-ει*).

ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΛΕΞΕΙΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΣΥΛΛΑΒΕΣ

μονοσύλλαβη δισύλλαβη τρισύλλαβη πολυσύλλαβη	λέξη με μία συλλαβή λέξη με δύο συλλαβές λέξη με τρεις συλλαβές λέξη με περισσότερες συλλαβές	<i>παίς, νοῦς, φῶς</i> <i>ἄ-γω, γυ-νή, ό-δός</i> <i>στρα-τη-γός, οί-κί-α</i> <i>δι-και-ο-σύ-νη</i>
λήγουσα παραλήγουσα προπαραλήγουσα αρχική	η τελευταία συλλαβή μιας λέξης η προτελευταία συλλαβή μιας λέξης η τρίτη συλλαβή από το τέλος η πρώτη συλλαβή μιας λέξης	<i>στρα-τι-ώ-της</i> <i>το-ξό-της</i> <i>κα-τη-γο-ρῶ</i> <i>προ-τί-θε-μαι, δί-κη</i>
φύσει μακρόχρονη ή μακρόχρονη θέσει μακρόχρονη βραχύχρονη	συλλαβή με μακρόχρονο φωνήεν ή δίφθογο συλλαβή με βραχύχρονο φωνήεν, αλλά ακολουθούν δύο ή περισσότερα σύμφωνα ή διπλό (ζ, ξ, ψ) συλλαβή με βραχύχρονο φωνήεν και ακολουθεί άλλο φωνήεν ή απλό σύμφωνο ή τίποτε	<i>κῶ-μη, χῶ-ρα, πει-νῶ</i> <i>μορ-φή, τό-ξον</i> <i>φέ-ρε, νέ-ος, νό-μος</i>

■ Τόνοι

Είναι τρεις: η **οξεία** (´), η **περισπωμένη** (˘) και η **βαρεία** (ˊ).

ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΝ ΤΟΝΟ (ΓΑΕ § 37)

οξύτονη	οξεία στη λήγουσα	<i>ἀνήρ, ποιητής</i>
παροξύτονη	οξεία στην παραλήγουσα	<i>πολίτης, τάξις</i>
προπαροξύτονη	οξεία στην προπαραλήγουσα	<i>τέμενος, ἔνδοξος</i>
περισπώμενη	περισπωμένη στη λήγουσα	<i>νικῶ, ποιῶ</i>
προπερισπώμενη	περισπωμένη στην παραλήγουσα	<i>πρᾶγμα, δῶρον</i>
βαρύτονη	δεν τονίζεται στη λήγουσα (είναι παροξύτονη ή προπαροξύτονη)	<i>γράφω, ἔρχομαι, δίδωμι, πάροδος</i>

3. Συλλαβισμός (ΓΑΕ § 34)

- Το χώρισμα μιας λέξης σε συλλαβές λέγεται **συλλαβισμός**.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΣΥΛΛΑΒΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

- Ένα ή περισσότερα σύμφωνα στην αρχή μιας λέξης συλλαβίζονται με το φωνήεν ή τον δίφθογγο που ακολουθεί (*στρα-τεί-α, πο-λί-της, μοί-ρα*).
 - Ένα ή περισσότερα σύμφωνα στο τέλος μιας λέξης συλλαβίζονται με το φωνήεν ή τον δίφθογγο που προηγείται (*βα-σι-λεύς, σάλ-πιξ, πό-λις*).
- Ένα μόνο σύμφωνο ανάμεσα σε δύο φωνήεντα (ή διφθόγγους) συλλαβίζεται με το επόμενο φωνήεν (ή δίφθογγο) (*βού-λο-μαι, δι-και-ο-σύ-νη*).
- Δύο σύμφωνα* ανάμεσα σε δύο φωνήεντα (ή διφθόγγους) συλλαβίζονται με το επόμενο φωνήεν (ή δίφθογγο), αν αρχίζει από αυτά λέξη αρχαία ελληνική [*ἀ-φι-κνού-μαι (κνήμη), ἐ-πί-στα-μαι (στόλος), ἄ-δη-τος (δμῶς = δούλος)*].
 - Αν δεν αρχίζει από αυτά λέξη αρχαία ελληνική, χωρίζονται (*ἔρ-γον, ἐλ-πίς, λυ-θέν-τος*).
 - Τα όμοια σύμφωνα πάντα χωρίζονται (*ἀγ-γέλ-λω, θά-λατ-τα, ἐρ-ρή-θην*).
- Τρία σύμφωνα ανάμεσα σε δύο φωνήεντα (ή διφθόγγους) συλλαβίζονται με το επόμενο φωνήεν (ή δίφθογγο), αν και από τα τρία αυτά σύμφωνα ή μόνο από τα δύο πρώτα αρχίζει λέξη αρχαία ελληνική [*πε-ρι-στρο-φή (στρατός), ἐ-χθρός (χθών = γη), ἰ-σθμός (σθένος)*].
 - Αν δεν αρχίζει από αυτά λέξη αρχαία ελληνική, χωρίζονται και το πρώτο από αυτά συλλαβίζεται με το προηγούμενο φωνήεν (ή τον δίφθογγο) (*ἄν-θρω-πος, ἄν-δρός, ἄρ-κτος = αρκούδα*).
- Οι σύνθετες λέξεις χωρίζονται στα συνθετικά τους μέρη, αν κατά τη σύνθεση δεν έχει αποβληθεί το τελικό φωνήεν του θέματος του α' συνθετικού (*προ-βαί-νω, προσ-έρ-χο-μαι, κα-κό-νους, δυσ-τυ-χής*).
 - Αν κατά τη σύνθεση το τελικό φωνήεν του θέματος του α' συνθετικού έχει αποβληθεί, συλλαβίζονται όπως οι απλές λέξεις [*πα-ρέρ-χο-μαι (παρά + ἔρχομαι), πά-ρο-δος (παρά + ὁδός), κα-θε-στώς (κατά + ἐστώς), ἵπ-παρ-χος (ἵππος + ἄρχω)*].
- Λέξεις που προέρχονται από συναίρεση χωρίζονται κανονικά [*ἔκ-πλους (< ἔκ-πλο-ος), τι-μῶ-ην (< τι-μα-οί-ην), ποιείτε (< ποι-έ-ε-τε), πρού-βην (< προ-έ-βην)*].
 - Λέξεις που προέρχονται από κράση, χωρίζονται κανονικά [*προὔρ-γου (πρό + ἔργου), τοῦ-λά-χι-στον (< τό ἐλάχιστον)*].

* Στην αρχαία ελληνική τα συμπλέγματα **γμ** ή **χμ**, **θμ**, **τν**, **φν** δε χωρίζονται κατά τον συλλαβισμό, γιατί αντιστοιχούν προς τα συμπλέγματα **κμ**, **τμ**, **θν**, **πν**, από τα οποία αρχίζουν ελληνικές λέξεις: *πρά-γμα, δρα-χμή* (κηφτός = κατεργασμένος), *στα-θμός* (τιμήμα), *φά-τνη* (θητός), *δά-φνη* (πνέω).

Α Σ Κ Η Σ Ε Ι Σ

■ Συλλαβισμός

Να χωριστούν οι παρακάτω λέξεις σε συλλαβές.

Λέξεις	Συλλαβές
ονομάζεται	
ἀλήθεια	
ἔμφρων (= συνετός) (έν + φρήν)	
δέχονται	
ἐξάγγελος	
προύχοντες (πρό + ἔχοντες)	
διατάσσω	
θεσμοθέτης	
ἐξανδραποδίζομαι	
προσέχω (πρός + ἔχω)	
παρέχω (παρά + ἔχω)	
εὐέλπιδες	
καθίσταμαι (κατά + ἵσταμαι)	
καταβάλλω	
φίλιππος	
ἐπιτιμῶσι (< ἐπι-τιμά-ουσι)	
βασιλεύς	
Κόρινθος	
ἔγκλημα (= κατηγορία) (< έν + καλῶ)	
ὀτιδήποτε	
ἀλλήλους	
ὁποῖος	
δυστύχημα	
ἀπεχθάνομαι	
θυγατρός	
ὅμοιος	
ἀκοντισταί	
ἦντινοῦν (ἦν-τινα + οὔν)	
ναύαρχος	
ἐκστρατεύω	
ἀρμοστής	
ἡμισφαίριον	
οὔστινας	
ἐπίορκος	
προκατειλημμένος	
Τα συμπλέγματα γμ/χμ, θμ, τν, φν	
δαφνηφόρος	
αὐχμός (= ξηρασία)	
πότνια (= σεβαστή, βασίλισσα)	
ἀριθμός	
αἰνιγμα	

4. Τονισμός

■ Κανόνες τονισμού (ΓΑΕ § 38-39)

► ΓΕΝΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ

- Καμιά πολυσύλλαβη λέξη δεν τονίζεται πιο πάνω από την προπαραλήγουσα (*φι-λάν-θρω-πος, δι-και-ό-τε-ρος*).
- Όταν η λήγουσα είναι μακρόχρονη, η προπαραλήγουσα δεν τονίζεται (*ό άνθρωπος, του ανθρώπου*).
Εξαιρούνται: τα απικόκλιτα (*ό πρόνεως – § 102, ό αξιόχρεως – § 166*), η γεν. πληθ. ουσ. σε *-ις, -υς* (*πόλεων – § 112,2*).
- Η προπαραλήγουσα, όταν τονίζεται, παίρνει οξεία (´) (*πειθόμεαι, άδικος*).
Εξαιρέση: η αντωνυμία *όστις: οΰτινος, ώντινων, ...*
- Η βραχύχρονη συλλαβή, όταν τονίζεται, παίρνει πάντοτε οξεία (*δυνατός, νέος*).
- Η μακρόχρονη παραλήγουσα, όταν τονίζεται, παίρνει οξεία, αν η λήγουσα είναι μακρόχρονη (*μακρά*) (*ή μήτηρ, τής μουσης, ό στρατιώτης*).
- Η μακρόχρονη παραλήγουσα, όταν τονίζεται, παίρνει περισπωμένη, αν η λήγουσα είναι βραχύχρονη [*(ώ) μητερ, αί κώμαι*].

► ΕΙΔΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ

- Η ασυναίρετη ονομαστική, αιτιατική και κλητική των πτωτικών, όταν τονίζεται στη λήγουσα, παίρνει οξεία (*ό κριτής, τόν κριτήν, ώ κριτά, οί κριταί, ...*).
Εξαιρούνται:
 - τα μονοσύλλαβα: *ό βοϋς* (= βόδι), *ή δρυς* (= βαλανιδιά), *ή γλαϋξ* (= κουκουβάγια), *ή γραϋς* (= γριά), *τό οϋς* (= αντί), *τό πϋρ, ό κίς* (= σκουλήκι)
 - η αιτιατ. πληθ. ονομάτων σε *-ύς (-ύος)* (*τούς ίχθύς*)
 - η κλητική ενικού ονομάτων σε *-εύς (ώ βασιλευ)*.
- Η μακροκατάληκτη γενική και δοτική των πτωτικών, όταν τονίζεται στη λήγουσα, παίρνει περισπωμένη (*του κριτου, τῶ κριτή, τῶν κριτῶν, τοῖς κριταῖς*).
Εξαιρούνται τα απικόκλιτα (*ό λεώς – § 102,2*).
- Στα πτωτικά, όπου τονίζεται η ονομαστική του ενικού, εκεί τονίζονται και οι άλλες πτώσεις ενικού και πληθυντικού, εκτός αν η λήγουσα είναι μακρά [*ό λέων, του λέοντος, οί λέοντες (αλλά τῶν λεόντων)*].
Εξαιρούνται:
 - η γενική πληθυντικού των πρωτόκλιτων (§ 88,3)
 - τα μονοσύλλαβα ονόματα της γ´ κλίσης (§ 145)
 - η κλητική ορισμένων πτωτικών (*ώ Σώκρατες – § 133, ώ εϋδαιμον – § 178, ...*).
- Η λήγουσα που προέρχεται από συναίρεση, όταν τονίζεται, παίρνει κανονικά περισπωμένη (*νικάω - νικῶ, πλέεις - πλείς*). Παίρνει οξεία, αν πριν από τη συναίρεση είχε οξεία η δεύτερη από τις συλλαβές που συναιρούνται (*έσταώς - έστώς*).
- Στις σύνθετες λέξεις ο τόνος κανονικά ανεβαίνει ως την τελευταία συλλαβή του α´ συνθετικού, αν η λήγουσα είναι βραχύχρονη [*ιδέ - κάτιδε (αλλά κατιδέτω)*].

■ Σημειώσεις για τον τονισμό

1. Λέξεις που συνενώνονται με εγκλιτικές λέξεις κρατούν τον αρχικό τόνο (*οὔτε, ἦδε, εἶτε, καίτοι, ὥσπερ, εἶθε, οἴμοι, ...*).
2. Λέξεις που συνενώνονται με προσφύματα κρατούν σταθερά τον τόνο στο πρόσφυμα (*ὄστις-οὔν, οὔτι-νοσ-οὔν, οὔτοσ-ί, οὔτωσ-ί, ὄστις-δήποτε, ...*).
3. Το **οι** και το **αι** είναι μακρά στο τέλος ασυναίρετης λέξης στην ευκτική των ρημάτων (*κελεύοι, κελεύσαι*) και στο τέλος επιρρημάτων και επιφωνημάτων (*οἴκοι, παπαῖ*).
4. Οι μονοσύλλαβοι ρηματικοί τύποι με μακρό φωνήεν παίρνουν περισπωμένη (*εἶ, ᾶ, γνῶ, ...*). Εξαιρείται το **χρή** και το **φήσ** (**φήσ**).
5. Τα επιρρήματα σε **-ως**, όταν τονίζονται στη λήγουσα, παίρνουν περισπωμένη (*κακῶς, ...*).
6. **Συναίρεση:** Συγχώνευση μέσα στην ίδια λέξη (απλή ή σύνθετη). Η συλλαβή που προέρχεται από συναίρεση κανονικά τονίζεται, αν πριν από τη συναίρεση τονιζόταν η μία από τις δύο συλλαβές (*μνάα > μνᾶ, ποιέω > ποιῶ, δέει > δεῖ, ...*).
Εξαιρούνται:
 - ουσιαστικά συνηρημένα σε **-ους** (ὁ ἔκπλους, τοῦ ἐκπλόου = **τοῦ ἔκπλου**) (§ 99, 100,2)
 - επίθετα συνηρημένα σε **-ους, -ουν** (ὁ εὔνουσ, τοῦ εὔνοου = **τοῦ εὔνου**) (§ 162β)
 - επίθετα σιγμόληκτα σε **-ης, -ης, -ες** (θ. πληρεσ-, τῶν πληρέσ-ων, τῶν πληρέων, **τῶν πλήρων**) (§ 181, 183,2).
7. **Κράση:** Η συλλαβή που προέρχεται από **κράση** κανονικά τονίζεται, αν πριν από την κράση τονιζόταν η μία από τις δύο συλλαβές που παθαίνουν κράση (*τό ἔργον = τοῦργον, πρό ἔργου = προῦργου* – αλλά: *τό ἐναντίον = τούναντίον*) (§ 55-56). Στην κράση οι δύο λέξεις λειτουργούν αυτοτελώς (ξεχωριστά).
8. **Ἐκθλιψη:** Στην **ἐκθλιψη** ο τόνος του φωνήεντος που παθαίνει ἐκθλιψη:
 - στις ἀκλιτες λέξεις χάνεται μαζί με το φωνήεν που εκθλίβεται (*ὑπό ἡμῶν = ὑφ' ἡμῶν*)
 - στις κλιτές λέξεις και στο αριθμητικό **ἑπτά** ανεβαίνει στην προηγούμενη συλλαβή ως οξεία (*φημί ἐγὼ = φήμ' ἐγὼ, ἑπτὰ ἦσαν = ἑπτ' ἦσαν*) (§ 58).
9. Οι **ἀτονες λέξεις** (ή **προκλιτικές** ή **προκλιτικά**) (§ 40) είναι δέκα μονοσύλλαβες λέξεις της αρχαίας ελληνικής:
 - τα άρθρα **ὁ, ἡ, οἱ, αἱ**
 - οι προθέσεις **εἰς** (ή **ἐς**), **ἐν, ἐκ** (ή **ἐξ**)
 - τα μόρια **εἰ** (Δωρ. **αι**), **ὡς, οὐ** (ή **οὐκ** ή **οὐχ**)**ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:**
 - Οι προθέσεις και τα μόρια μπορούν να πάρουν τον τόνο των εγκλιτικών: *εἶ τις*.
 - Το **οὐ** παίρνει τόνο (οξεία), αν ακολουθεί σημείο στίξης: *πότερ' ἡμῖν συμφέροντ' ἢ οὐ, γέγραφ' εὐθύς*. Το **οὐκ** δεν παίρνει τόνο, όταν ακολουθούν οι τύποι **εἰμί** ή **ἔστιν** (*οὐκ ἔστιν, οὐκ εἰμί τοιοῦτος*).
 - Το **ὡς** τονίζεται, όταν έχει τη σημασία του *οὕτως* (= έτσι) ή μπαίνει μετά τη λέξη (*καὶ ὡς = και έτσι, θεὸς ὡς = ως θεός*).
10. Οι **εγκλιτικές λέξεις** (ή **εγκλιτικά**) (§ 41-43): Ο τόνος των εγκλιτικών είτε χάνεται είτε ανεβαίνει στη λήγουσα της προηγούμενης λέξης ως οξεία είτε διατηρείται (δες εγκλιτικές λέξεις).

■ Οι εγκλιτικές λέξεις (ή εγκλιτικά) (§ 41-43)

- Μονοσύλλαβες ή δισύλλαβες λέξεις που συμπεριφέρονται με την προηγούμενη.

Εγκλιτικές λέξεις της αρχαίας είναι:

- Οι τύποι προσωπικών αντωνυμιών **μοῦ, μοί, μέ** – **σοῦ, σοί, σέ** – **οὔ, οἶ, ἔ** (και όλοι οι διαλεκτικοί τύποι – π.χ, *μίν, νίν, σφέ, ...*).
- Όλοι οι τύποι της αόριστης αντωνυμίας **τίς** πλην του τύπου **ἄττα** = μερικά.
- Όλοι οι **δισύλλαβοι** τύποι της οριστικής ενεστώτα των **εἰμί** και **φημί**.
- Τα επιρρήματα **πού, ποί, ποθέν, ποθί** – **πό/πώς, πή (πή)** – **ποτέ**.
- Τα μόρια **γέ** (= βέβαια), **τέ, τοί** (= βέβαια), **πέρ** (= ακριβώς), **πώ** (= ακόμη), **νύν** (= λοιπόν).
- Τα προσφύματα **-δε** (πρβ. ὄδε), **-θε** (πρβ. εἶθε).
- Το ποιητικό **κην** ή **κε** (= ἄν).
- ...

► Ο ΤΟΝΟΣ ΤΩΝ ΕΓΚΛΙΤΙΚΩΝ:

1. **Χάνεται** (αποβάλλεται)
 - σε όλα τα εγκλιτικά (μονοσύλλαβα - δισύλλαβα), αν η προηγούμενη συλλαβή είναι οξύτονη ή περισπώμενη (*θεός τις, θεοί τινες, καλῶ σε, καλῶ τινα*)
 - μόνο στα μονοσύλλαβα εγκλιτικά, αν η προηγούμενη λέξη είναι παροξύτονη (*λέγει τι*).
2. **Μεταφέρεται στη λήγουσα της προηγούμενης λέξης** (ως οξεία), όταν η προηγούμενη λέξη είναι:
 - προπαροξύτονη (*ἄνθρωπός τις, κήρυκές τινες*)
 - προπερισπώμενη (*δῶρόν τι, δῶρά τινα*)
 - άτονη (*εἶ τις βούλεται*)
 - εγκλιτική (*εἶ τίς φησί μοι ταῦτα*).
3. **Διατηρεῖται** (δε γίνεται ἐγκλιση τόνου):
 - όταν η προηγούμενη λέξη είναι παροξύτονη και το εγκλιτικό δισύλλαβο (*φίλοι εἰσίν, λόγοι τινές*)
 - όταν η προηγούμενη λέξη έχει πάθει ἐκθλιψη (*πολλοί δ' εἰσίν ἀγαθοί*)
 - όταν πριν από το εγκλιτικό υπάρχει στίξη (*᾽Ομηρος, φασί, τυφλός ἦν*)
 - όταν υπάρχει ἐμφαση ή αντιδιαστολή (*οὐκ εἰμί τῶν ἀδυνάτων, ὑπό σοῦ, ...*).

Α Σ Κ Η Σ Ε Ι Σ

■ Τονισμός

Να τονίσετε τις λέξεις.

Ουσιαστικά	
α΄ κλίση	ὄ στραπιωτα (§ 89), τούς στραπιωτας, τὰς μουσας, τὰς μοιρας (§ 88,2) ἡ μουσα (§ 90,1), ἡ μοιρα, ἡ ευνοια (§ 90, σημ. 1), τὴν μοιραν (§ 90,3) ἡ χωρα (§ 90,2), τὴν χωραν (§ 90,3) ὁ Ἐρμης, ἡ Ἀθηνα, αἱ μναι (§ 39,4)
β΄ κλίση	τοῦ ἀνθρωπου (§ 38,2), τῆ ὁδω (§ 39,2), τὰ δωρα (§ 97, β) ὁ νους (§ 39,4), ὁ ἀποπλους, τούς εκπλους (= ἐκπλόους) (§ 100,2) ὁ λεως, ἡ εως, ὁ προνεως (= πρόναος) (§ 102,2)
γ΄ κλίση	τούς ηρωας, τούς Τρωας, τόν ἀγωνα, τούς ἀγωναs, τὴν γνωσιν (§ 143) τὴν δρυν, τούς ἰχθυς (§ 110,3), τόν Πειραια (§ 117), τὴν πειθω (§ 119,2) τοῖς ὀδουσι (= ὀδοντ-σι) (§ 122δ), τοῖς ἰμασι (= ἰμαντ-σι) (§ 122δ), τῷ χειμωνι (§ 126α) τοῦ ὠτος, τοῦ παιδος, τῶν ωτων, τῶν παιδων (§ 145) ὁ ρητορ, ὁ Ἀγαμεμνον (§ 128,2, σημ.) τοῖς πατρασι, ταῖς θυγατρασι (§ 131,2), ὁ θυγατερ, ὁ πατερ (§ 131,1) τὴν αἰδω (§ 135), τῶν τεμενων (§ 136), τῶν ὀρεων/ὀρων (§ 137, σημ.)
Επίθετα	
	οἱ ευπλοι (= εὐπλοοι) (§ 165,2), ὁ εμπλεως (= πλήρης) (§ 102, σημ.) ἡ ταχεια (§ 170,5), τὰ ἡμιση, ὁ ημισυ (§ 170,1), τὴν ακουσαν (§ 174) τό μεγαλοφρον, ὁ αἰδημον (= ντροπαλό), ὁ ευδαιμον (§ 179,3) τὰ ὑγια/ὑγιη (§ 182, σημ.), τό αυθαδες, τό εὐωδες (§ 183,1) τῶν συνηθων, τῶν εὐωδων (§ 183,2, σημ.)
Αντωνυμίες	
	ἐμουγε, εμοιγε (§ 222, σημ. 2), ἀλληλαs, ἀλληλα (§ 233) οὐδεμια (§ 239), ηπερ, ουσπερ, ουτινος (§ 241β, σημ.) ἦντινουν, ὀσισδηποτε (αοριστολογικές)
Ρήματα	
	παρεστε, παρεναι (§ 275, σημ. 3), ἐξεσται, συνοιδα, συνισθι (§ 351,7, σημ.) απιθι, απιμεν, ἀπιεναι (§ 351,2, σημ. 2), ἀποφημι, συμφατω (§ 351,4, σημ. 2) πεισαι (απρμφ. αορ.), πεισαι (ευκτ. αορ. ΕΦ) (§ 26), λυσαι (προστ. αορ. ΜΦ) πεπραχθε, πεπραχθαι [ᾱ], γεγραψο, γεγραφθαι (§ 299) ἶδε, κατιδε, σχεs, προσσχεs (§ 312,2), συμβαλειν (§ 312,1) συγγενεσθαι (§ 313,1), λαβου, αντιλαβου, σχου, παρασχου (§ 313,2) αφεs, καταθου, ἐκθου, προδου (§ 345,1) καταθεσθε, ἀναστηθι (§ 345,1) ἀφισταναι, προδουs, συνιεναι (§ 345,2)